

Kallag Gáborral elpolgármester

2019.03.22.

n.: 04.04.

HUNGAROVOX KÖNYVKIADÓ SZAKKÖLTURÁLIS SZOLGÁLTATÓ ÉS KERESKEDELMI Bt.

1137 Budapest, Radnóti Miklós u. 11. Telefon: 06-1-340-0859 E-mail: info@hungarovox.hu
Adószám: 20769509-2-41 Erste Bank 11991102-02144625-00000000 www.hungarovox.hu

Dr. Báoskai János polgármester úrnak
Polgármesteri Hivatal

2019 MÁRC 21.

Írátszám: Kp/12319/2019/1

Ügyintéző: dr. Báoskai János

Tisztelt Polgármester Úr!

Mint a közel 25 éve működő Hungarovox Kiadó vezetője, a helytörténeti témájú, Somos Béla **TORONYIRÁNT – Templomok Pesten és Budán** című képekkel gazdagított könyv Ünnepi Könyvheti megjelentetéséhez kérem szíves támogatását.

A kötet Budapest mintegy negyven (köztük a kerület) templomának művészi értékeiről, stílusáról, építésének idejéről, körülményeiről, esetleges viszontagságairól, helytörténeti vonatkozásairól, az illető városrészek történetéről szolgál információval. A kötetben a helytörténeti és a művészettörténeti megközelítés, valamint a szakrális értékek tisztelete együtt, egymást áthatva jelenik meg. A tervezett könyv alcíme: *Városnéző, helytörténeti útikönyv.*

Az olvasó választ kap benne a föl nem tett kérdéseire is. Melyik Budapest legmagasabb templomtornya? Mi volt a Rókus-kápolna szerepe a 18. századi orvoslás történetében? Melyik templomunk tekinthető Budapest legrégebbi épületének? Melyek a legfiatalabbak, legmodernebbek? Hogyan találkozhatnak művészeti stílusok ugyanazon templomban? Hogyan függ össze egymással a városrész és a templom története? Milyen viszontagságok, veszélyek, olykor katasztrófák kísérték egy-egy templom életútját? Kik voltak a legnagyobb építészeink? (Stb., stb.)

A kötet célja, hogy fölkeltsse az érdeklődést a közelünkben lévő értékek iránt. Az értékek ismerete a városhoz való kötődést erősítheti. A kötet a hazai, belföldi turizmus segédeszköze lehet.

A kézirat alapján a könyv várható terjedelme 180–200 oldal.

A kötetben szereplő templomok és templomtornyok s velük együtt az illető városrészek bemutatásának sorrendjét, a „toronyiránt” szerinti követési rendjét a csatolt tartalomjegyzék tartalmazza. Csatolom továbbá a szerző bevezetőjét.

Úgy gondolom, hogy a kötet megjelenése és olvasása segíti, hogy mind a budapestiek, mind a Budapestre látogatók jobban ismerjék s még jobban szeressék városunkat, fővárosunkat.

Tisztelettel:

Budapest, 2019. március 11.

Kaiser László
kiadóvezető
mobil: 06-20-585-8212

HUNGAROVOX Bt.
1137 Bp. Radnóti M. u. 11.
Tel./fax: 040-0859
A.sz.: 20769509-2-41

TORONYIRÁNT – TEMPLOMOK PESTEN ÉS BUDÁN

Bevezető

A tornyok a települések felkiáltójelei sok száz éve már. A várostól vagy a kis falutól messzire járók számára is jelzik: ott, a templomtornyok körül házak vannak – ha a messzeségből nem is láthatóak –, ott emberek élnek.

Első templomaink az Árpád-házi királyok korát idézik. A pesti Duna-parton, az Erzsébet híd mellett magasodó Nagyboldogasszony-templom alagsorában a rómaiak által emelt kétezer éves falak kövei a közelmúltban kerültek napvilágra s lettek láthatóvá, megtekinthetővé minden érdeklődő számára.

A tornyok a történelem tanúi, a helytörténet kincsesházai, a művészi érzékenység, a messzire és magasba tekintő szándék megtestesítői.

A modern technika eszközeit birtokló huszadik századi építészet is a magasba tör, bizonyoság erre a felhőkarcolók sokasága Észak-Amerika után napjainkban az egész világon. Egy-egy magas építmény a városa szimbólumává válhat, ahogy a párizsi Eiffel-torony példázza ezt. Mindez azonban nem vonja kétségbe, nem kérdőjelezi meg a középkor, az újkor, s napjaink templomépítészetének értékeit.

Sagrada Familia, Santa Maria della Salute, Notre-Dame, Szent Péter Székesegyház, a Szent Pál Katedrális, a Stefanskirche, s még sokáig sorolhatnánk az európai templomépítészeti csodáit. Ha voltunk e templomok s tornyok közelében, ha nem, olyan ismerősek, oly sok fotót, képet őrzünk a tudatunkban róluk, hogy a név említése előhívja őket. Ha a sorsunk úgy hozza, s eljutunk Rómába vagy Barcelonába, Párizsba, Londonba, Bécsbe vagy Velencébe, akkor e kedves régi ismerőseinket föltétlenül fölkeressük.

Budapesten utazva, közlekedve, látogatóként vagy itt lakóként, számadatokat is kedvelő korunkban fölvetődhet a kérdés: hány templom van Budapesten?

Hány templomban jártam? Hányat láttam belülről is? Magamat kérdezem. Bizony nem tudok felelni. Számolgom. Hány templomban jártam, hány templomot ismerek Budapesten?

Sok-sok kilométert repülünk vagy autózunk, vonatozunk, hogy távoli városok templomaiba, múzeumaiba, híres helyeire léphessünk, s itthon elsietünk a tornyok árnyékában, a templomok előtt és mellett! Anélkül, hogy tudnánk, micsoda értékek, milyen szépségek mellett megyünk el! Pedig talán a templomok a legbiztosabb emlékművei a történelmünknek.

A kisfiam tizenhat éves volt, amikor vonatos turistaként Krakkóba utaztunk. Megnéztük a Wawelt, jártuk a hangulatos utcákat, fejet hajtottunk a különböző magasságú kéttornyú Mária-templom előtt, örültünk az oltárnak, amelyen magyar nemzetiszínű szalaggal díszített virágokkal a lengyel királlyá lett erdélyi fejedelem, Báthori Istvánra is emlékeznek.

Ravennában erdélyi, felvidéki, kárpátaljai, vajdasági tanítványaimmal voltam. Oda-vissza a buszon éjszakáztunk, közben egy éjszakára sikerült egy kollégiumban szállást kapnunk. Láttuk a mozaikokat, jártunk az utcaköveken, melyeken egykor az Isteni Színjáték költője, Dante, s egy napot Velencében csavarogva a Santa Maria della Salute-templomba is beléphetünk.

Nem azért sorolom, idézem ezeket a helyeket, hogy büszkélkedjem a világlátottságommal, hanem, hogy a kontrasztot magamnak is érzékeltessem.

1970 karácsonyát ösztöndíjas diákként az akkor háborús Vietnam fővárosában töltöttem. Hanoi katolikus templomát a hasonlatossága alapján *kis Notre-Dame*-nak nevezik és neveztük. A templom szentestei hangulata segített bennünket, hogy ne érezzük magunkat olyan messzire Magyarországtól.

És még egy emlék másfél évtizeddel később Havannából. Ekkor már nem diákként, hanem a külföldi – köztük kubai – diákokat is tanító tanárként kerültem ide. S jártam a várost, az óvárost, néztem a keskeny utcácskák házainak rozsdás erkélyrácsait, a pálmafákat, az embereket. És ha templomot találtam, természetesen betértem. Latin barokk – így nevezik a latin-amerikai katolikus templomok stílusát. (Legalábbis úgy tudtam s tudom, hogy így hívják.) Épp mise volt, nem bámészkodtam körbe, s föl-le járva. Letültem az egyik hátsó padsorba. Egy húsz év körüli lány imádkozott abban a sorban két-három hellyel odább. Hallgattam az énekeket, otthon voltam. Mikor eljött a misének a békeköszöntés pillanata, a lány fölállt, mosolygott és a kezét nyújtotta.

Mondjam? Máig érzem, és őrzöm annak a kézfogásnak az emlékét.

Annak a városnak sok templomát, ahol több mint hatvan éve élek, nem ismerem. Mennyit veszítettem, nem tudom. Valamennyit menthetek még...

Indulás! Toronyiránt!

Nem feladatként, de a felfedezés vágyával, remélt öröméért.

Ha jön velem valaki, örülni fogok.

*

A fenti gondolatmenetet egy karácsony előtti napon a herminamezei, pontosabban a Kassai téri templom tornya, s a közelében magasodó toronyház látványa ihlette.

Valamikor itt a közelben laktunk, amikor Pestre kerültünk, ide jártunk misére vasárnaponként. Ha nyitva találom, betérek (gondoltam).

Hogyan támadnak az embernek ötletei, ki tudná felidézni?

A templom zárva volt, csak a bejárati előtérbe tudtam bejutni. Belestem a zárt ajtó üvegén, aztán olvastam az előtér hirdetéseit. Az egyik felirat a templom építésének idejéről, körülményeiről, s a későbbi történetéről, sorsáról szolgált információkkal.

Újra eljövök ide, valószínűleg egy vasárnap délelőtt, akkor biztosan nyitva lesz. Látni akarom újra belülről is.

Egyre erősebb lett bennem az érdeklődés... Új kérdések ötlöttek fel. Például az, hogy hol lehet, s melyik a város legelső, legrégebb temploma? S melyik a legújabb, a legfiatalabb? Melyik torony a legmagasabb?

Lehet-e mondani, és van-e a legszebb? Melyik a legkedvesebb? Melyik épült először Pesten? És Budán? És Óbudán? És Újpesten? Mely stílusú templomok vannak többségben?

Nem ismerem a városomat!

Aki felfedezőútra vagy zarándoklatra vállalkozik, hosszú útra gondol. Aki turistaútra megy, az is. Vállalja a fáradságot, a költséget, látni akar. Aki, ami a közelünkben van, azt megszoktuk, bármikor láthatjuk.

A delphoi jósga mondja: *Ismerd meg önmagad!*

A templom a történelem tanúja (mint ez fentebb is elhangzott már). Ha megismerem, és ismerem a templomait, a múltját, akkor a szűkebb és tágabb szülőföldemről is sokat tudok már.

A **templom** a helyesírási szótárban a következő szókapcsolatokban jelenik meg: *templomtorony, barlangtemplom, fatemplom, nagytemplom (templomfajta), vártemplom, Mátyás-templom, Szentháromság-templom, Szent Péter-templom; Egyetem téri templom, fatornyos templom, fogadalmi templom, kéttornyú templom.*

Önálló szó: **'toronyiránt'**. Az Értelmező Szótár szerint azt jelenti: **Egyenesen előre felé haladva**. A példamondat: **Nagyon kanyargós az út, menjünk toronyiránt.**

Toronyiránt fölfedezem Budapestet!

Somos Béla

A város tornyai – Toronyiránt (bevezető)

A Rákos mezejétől a Vízivárosig

Regnum Marianum

A kőbányai Szent László-templom

A Rókus-kápolna

A belvárosi Nagyboldogasszony-templom

A Batthyány-téri Szent Anna-templom

A Városmajortól Újlakig

A váromajori Jézus Szíve-templom

Az országúti (Margit-körúti) Szent István vértanú-templom

Az újlaki Sarlós Boldogasszony-templom

Óbudától Újpestig

Az óbudai Szent Péter és Pál-templom

Az Árpádházi Szent Margit-templom

A kármelhegyi Boldogasszony-templom

Az angyalföldi Szent László templom

A herminamezei Szentlélek-templom

Az angyalföldi Szent Mihály-templom

Az újpesti Egek Királynéja-templom

Rákospalotától Soroksárig és Csepelig

A rákospalotai Magyarok Nagyasszonya-templom

A rákoskeresztúri Szent Kereszt Felmagasztalása templom

A rákosszentmihályi Szent Mihály-templom

A cinkotai Mária Magdolna-templom

A pestszentlőrinci Mária Szeplőtelen Szíve-templom

A kispesti Szent József-templom

A pestszenterzsébeti Szent Erzsébet-templom

A soroksári Nagyboldogasszony-templom

A Csepel Belvárosi Kisboldogasszony-templom

Budafoktól Terézvárosig

A Budafok-belvárosi Szent Lipót-templom

Az újbudai ciszteri Szent Imre-templom

A ferencvárosi, Bakáts téri Assisi Szent Ferenc-templom

A józsefvárosi Szent József-templom

Az erzsébetvárosi Szent Erzsébet-templom

A terézvárosi Szent Teréz-templom

A fásori templomok

A fásori evangélikus templom

A fásori református templom

A Deák tértől a Kálvin térig

A Deák téri evangélikus templom

A Dohány utcai zsinagóga

A Kálvin téri református templom

A Szerviták terétől az Egyetem térig

A szervita templom

A belvárosi Ferenciek temploma

Az Egyetemi Kisboldogasszony-templom

Egy-egy templom a Duna pesti és budai oldalán

A belvárosi Petőfi téren álló Nagyboldogasszony ortodox székesegyház

A Szilágyi Dezső téren álló református templom

A budai Várban

A Mária Magdolna-torony

A Mátyás-templom

A Szent István Bazilika

Pályaképek dióhéjban

Szómagyarázatok

Irodalomjegyzék

Peroráció

